

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ПРИЛОЖЕНИЕ

КЪМ ЗАПОВЕД № РД 09 – 45 / 12.01.2005 г.

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

за придобиване трета степен на професионална квалификация

СПЕЦИАЛНОСТ: КОД 00027200 ЮВЕРЛИР

София, 2005 година

I.Цел на изпитната програма

Изпитната програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и практика за придобиване трета степен на професионална квалификация по специалността **Ювелир**.

Разработена е на основата на ЗНП, ЗПОО,ЗСООМ, нормативните документи за придобиване степен на професионална квалификация.

II.Цел на обучението

Основната цел на обучението по професията е учениците да придобият система от теоретични знания и практически умения за обработване на минералите и благородните метали; изработване, сглобяване и ремонт на ювелирни изделия, видове дизайн и художествено конструиране.

III.Професионални компетенции

За постигане на основната цел на обучението учениците трябва да притежават професионални компетенции за:

- 1.Работа с техническа документация
- 2.Изготвяне на рисунка, скица и чертеж на ювелирните изделия
- 3.Определяне на технологичната последователност на изпълняваните операции при обработване на минерали, инструменти за обработване на минерали.
- 4.Познаване на машините за обработка на минералите.
- 5.Оценяване необходимостта от използване на една или друга технология на обработка на минералите.
- 6.Определяне на технологичната последователност на изпълняваните операции при изработването на изделия от благородни метали. Инструментите за обработване на благородни метали.
- 7.Придаване точно и вярно възложената форма и размери на минералите.
- 8.Определяне на технологичната последователност при сглобяването на ювелирни изделия.
- 9.Определяне на технологичната последователност на дейностите при различните видове ремонти на ювелирните изделия.
- 10.Познаване на различните видове дизайн и художествено конструиране.
- 11.Прилагане на изискванията за безопасни условия на обучение и труд.

Професионални компетенции и критерии за оценяването им

Таблица №1

№ по ред	Професионални компетенции	Техническо чертане	ЗБУТ	Специално металознание			Ювелирна метало пластика			Технологична гемология			Ювелирен дизайн			Относителна тежест в крайното оценяване
					т.	пр.		т.	пр.		т.	пр.		т.	пр.	
1.	ПК 1	+		+	+				+	+		++	+	+	10 %	
2.	ПК2	+										++	+	+	6 %	
3.	ПК3								++++	++	++				8 %	
4.	ПК4								++++	++	++				8 %	
5.	ПК5								++++	++	++				8 %	
6.	ПК6					++++	++	++							8 %	
7.	ПК7								++		++				4 %	
8.	ПК8					++++	++	++	++		++				12 %	
9.	ПК9					++++	++	++	++		++				12 %	
10.	ПК10											++++	++	++	8%	
11.	ПК11		++	++		++	++	++	++		++				16 %	
Тежест на учебн. предмет		4%	4%	6%			28%			42%			16%			100%

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

№ по ред	Учебни предмети	Критерии за оценяване
1.	ТЕХНОЛОГИЧНА ГЕМОЛОГИЯ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаят да подбират подходящи инструменти за обработка на минералите. 2. Анализират избора на подходяща технология за обработка на минералите. 3.Познават машините за обработка на минералите.
2.	ЮВЕЛИРНА МЕТАЛОПЛАСТИКА	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаят металите, използвани в ювелир - ството и техните свойства. 2.Знаят и избират методите за получаване на заготовки. 3.Знаят методите за декоративна обработка на ювелирните изделия. 4.Знаят да избират подходяща технология за закрепване на минералите. 5.Анализират и обосновават избора на подходяща технология за изработване на ювелирните изделия. 6.Знаят начините за извършване на ремонт на ювелирни изделия.
3.	ЮВЕЛИРЕН ДИЗАЙН	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знаят видовете дизайн и художествено конструиране.
4.	ЗДРАВΟΣЛОВНИ И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД	<ol style="list-style-type: none"> 1.Прилагат правилата за безопасна работа и хигиена на труда. 2.Знаят нормите за пожарна безопасност.
5.	ИКОНОМИКА МЕНИДЖМЪНТ	<ul style="list-style-type: none"> - Избират организационната форма на бизнеса. - Управляват човешките ресурси. - Подбират, формират и работят в екип. - Преценяват предприемачески рискове. - Комуникират ефективно. - Прилагат иновации в бизнеса.
6.	УЧЕБНА ПРАКТИКА:	
6.1.	ТЕХНОЛОГИЧНА ГЕМОЛОГИЯ	<ol style="list-style-type: none"> 1.Извършват основните операции за обработка на минералите. 2.Придават точно и вярно възложената форма и размери на минералите. 3.Подбират подходящи инструменти за обработка на минералите според техните свойства. 4.Познават устройството и принципа на действие на машините за обработка на минералите. 5.Различават скъпоценните минерали от техните имитации. 6.Работят със справочна литература.
6.2.	ЮВЕЛИРНА МЕТАЛОПЛАСТИКА	<ol style="list-style-type: none"> 1.Изработват детайли на ювелирни изделия. 2.Обработват повърхността на ювелирните изделия. 3.Извършват ремонт на различни ювелирни

		изделия. 4.Изпълняват основни работни операции - рязане на метал, изсичане, нарязване на вътрешна и външна резба, заваряване, запояване и др. 5.Изработват различни ювелирни изделия.
6.3.	СПЕЦИАЛНО МЕТАЛОЗНАНИЕ	1.Определят каратност на златните изделия. 2.Изчисляват златна шихта. 3.Изтеглят и валцоват заготовки от благородни метали. 4.Анализират преминаването на сплавите от твърдо в течно агрегатно състояние и обратно при сплавяне на двата компонента.
7.	ТЕХНИЧЕСКО ЧЕРТАНЕ	1.Могат да разчитат чертежи. 2.Разчитат и ползват технологична документация.

IV.ОРГАНИЗАЦИЯ И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

1. Държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация са:

- **изпит по теория на професията;**
- **изпит по практика на професията.**

2. Държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация са задължителни независимо от формата на обучение.

3. До държавни изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация учениците се допускат след подаване на заявление в определените от министъра на образованието и науката срокове.

4. Държавният изпит по теория на професията е писмена разработка по изпитна тема.

5. Обучаваните по една и съща професия и специалност в едно училище полагат държавния изпит по теория върху една и съща изпитна тема.

6. Държавният изпит по практика на професията е изпълнение на индивидуално практическо задание и се провежда по график на училището.

7. Държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация по теория и практика на професията се провеждат върху учебното съдържание, предвидено в учебните програми за пълния курс на обучение.

8. До държавни изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация се допускат ученици, които успешно са завършили класа, за който е предвидено полагането им.

9. До държавни изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация учениците се допускат с документ за самоличност.

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. Изпитните теми за държавния изпит по теория на професията са разработени в съответствие с компетенциите за достигане трета степен на професионална квалификация по професията.
2. Изпитните теми за държавния изпит по теория на професията се определят с тази изпитна програма.

3. Всяка изпитна тема е с комплексен характер и включва учебно съдържание от различни учебни предмети, както и критерии за оценяване.
4. Изпитните билети включват изпитна тема, дидактически материали (при необходимост) и критерии за оценяването. Всеки изпитен билет съдържа една изпитна тема.
5. В деня на изпита в запечатани пликове се представят всички изпитни билети, като се изтегля един от тях за всички ученици, обучавани по професията, специалността. Останалите пликове се отварят за доказателство, че са представени всички изпитни теми.
6. Продължителността на изпита по теория на професията е 4 астрономически часа.
7. Не се допуска учениците да си подсказват, да преписват и да си пречат.

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Държавният изпит по практика на професията се състои в изработване на изделие или извършване на определена работа в съответствие с компетенциите за достигане трета степен на професионална квалификация по професията.
2. Видът на изделието или характерът на работата се възлагат чрез индивидуално практическо задание, което ученикът изтегля в деня, определен за начало на изпита.
3. Индивидуалните практически задания се подготвят от комисия, определена със заповед на директора, като се съобразяват с конкретните условия за провеждане на изпита и се утвърждават от директора на училището.
4. Всяко индивидуално практическо задание включва и критерии за оценяване на дейностите, предвидени в него. Критериите в индивидуалните практически задания се съобразяват с единните национални критерии в изпитната програма.
5. Времето и мястото за провеждане на държавния изпит по практика на професията се определя по график, утвърден от директора на училището.
6. Държавният изпит по практика на професията е с продължителност до 3 дни по 6 астрономически часа.
7. В определеното в графика време и място за провеждане на държавния изпит по практика на професията учениците се явяват с работно облекло съобразно изискванията на професията.

У.СЪДЪРЖАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

Изпитните теми са определени с изпитната програма, те са комплексни и включват учебно съдържание от няколко учебни предмета, като се базират на професионалните компетенции и знанията, представени в горните таблици.

КОМПЛЕКСНИ ТЕМИ

ТЕМА 1.Изработване на ювелирно изделие

- 1.1. Изработване на гладък пръстен с камък чрез леене със стопяеми модели.
- 1.2. Изработване на пръстен чрез пластична деформация с фасетиран камък.
- 1.3. Изработване на обици с камъни чрез леене със стопяеми модели.
- 1.4. Изработване на обици с камъни чрез пластична деформация.
- 1.5. Изработване на гривна тип "Филигран" с камък.
- 1.6. Изработване на брошка с камък.
- 1.7. Изработване на кулон с камък.

ТЕМА 2.Обработки на бижутерийни камъни.

- 2.1.Шлифоване на еластична основа.
- 2.2 Кабошонирание на бижутерийни камъни.

- 2.3.Фасетиране на бижутерийни камъни.
- 2.4.Обработване на минералите със стъпаловидна и брилянтна фасета
- 2.5.Изработване на топчета и мъниста.
- 2.6.Специфична обработка на минералите.
- 2.7.Обработка на минерали.
- 2.8.Резба върху камък.

ТЕМА 3.Мозайка и инкрустации

ИЗПИТНИ ТЕМИ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕТО ИМ

Тема 1.Изработване на гладък пръстен с камък чрез леене със стопяеми модели.

Свойства на златни и сребърни сплави.Етапи на леене със стопяеми модели.Довършителни операции-шлифование и полиране.Технологична последователност на операциите при изработването на кабошон.Свойства на минерала яспис. Организационна форма на бизнеса. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1	Описва свойствата на златни и сребърни сплави.	10
2.	Описва свойствата на минерала яспис.	10
3.	Обяснява технологичната последователност на операциите при изработването на кабошон.	10
4	Анализира технологията на леене със стопяеми модели съобразно изработения кабошон.	15
5.	Обяснява довършителните операции шлифование и полиране.	5
6.	Изброява субектите на стопанска дейност и описва основните им характеристики, посочва критериите за избор на конкретна правна форма на организация на бизнеса.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
	ОБЩО:	60

Тема 2.Изработване на пръстен чрез пластична деформация с фасетиран камък.

Свойства на златни и сребърни сплави.Получаване на заготовки чрез пластична деформация.Изработване на крапанова каса.Технология на изработването на стълповидна фасета.Свойства на минерала топаз.Монтиране на камъка.Довършителни операции-шлифование и полиране. Управление на човешките ресурси. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златни и сребърни сплави.	10
2.	Обяснява получаването на заготовки чрез пластична деформация.	10
3.	Обяснява начина на изработването на крапанова каса и монтиране на камъка.	10
4.	Анализира технологията на изработването стъпаловидна фасета.	15
5.	Обяснява довършителните операции – шлифование и полиране.	5

6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала, изброява стратегии за развитие на човешкия капитал.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО:		60

Тема 3. Изработване на обици с камъни чрез леене със стопяеми модели.

Свойства на златните и сребърните сплави. Етапи на леене със стопяеми модели.

Изработване на ключалки тип ”Патент”.Свойства на рубин.Технология на изработването на брилянтна фасета. Монтиране на камъка .Довършителни операции – шлифование и полиране. Управленско решение. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златните и сребърните сплави.	10
2.	Описва свойствата на рубина.	10
3.	Обяснява технологичната последователност на операциите при изработването на брилянтна фасета.	10
4.	Анализира технологията на леене със стопяеми модели съобразно изработените камъни.	15
5.	Обобщава довършителните операции.	5
6.	Посочва необходимите условия за вземане на управленско решение, изброява видовете управленско решение и етапите в процеса на изработването, знае основните методи за изработването на управленско решение.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО:		60

Тема 4.Изработване на обици с камъни чрез пластична деформация.

Свойства на платината и сплавите на платината. Получаване на заготовки чрез пластична деформация. Изработване на крапанова каса и монтиране на камъни.Изработване на ключалки тип “Патент”.Свойства на диаманта.Технология на

изработването на брилянтна фасета. Довършителни операции. Предприемачът - основна фигура в организирането на бизнеса. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на платината и платинените сплави.	10
2.	Описва свойствата на диаманта.	10
3.	Анализира технологията на изработването на брилянтна фасета.	15
4.	Обяснява получаването на заготовки чрез пластична деформация.	5
5.	Обяснява технологията на монтиране на камъни.Довършителни операции.	10
6.	Дефинира понятието предприемач, описва личностните качества на предприемача, знае изискванията за организация на работата в екип, познава основите на ръководната дейност.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни	5

	условия на труд.	ОБЩО:	60
--	------------------	--------------	-----------

Тема 5.Изработване на гривна тип “Филигран” с камъни.

Свойства на сребърните сплави. Получаване на заготовки чрез пластична деформация – описва филигранната техника.Свойства на ахата.Технология на изработването на кабошон.Довършителни операции. Предприемачеството - основа за развитие на дребния и среден бизнес. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на сребърните сплави.	10
2.	Описва свойствата на ахата.	10
3.	Анализира технологията на изработване на кабошон.	15
4.	Обяснява филигранната техника.	10
5.	Обяснява довършителните операции.	5
6.	Характеризира предприемаческата дейност, оценява рисковете от предприемаческата дейност.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
	ОБЩО:	60

Тема 6.Изработване на брошка с камък.

Свойства на златото и златните сплави. Получаване на заготовки чрез пластична деформация.Изработване на закопчалка.Свойства на родонит.Технология на изработване на кабошон. Монтиране на камъка.Довършителни операции. Иновациите в бизнеса. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златото и златните сплави.	10
2.	Описва свойствата на родонит.	10
3.	Анализира технологията на изработването на кабошон.	15
4.	Обяснява технологията на получаване на заготовки чрез пластична деформация и изработване на закопчалка.	10
5.	Обяснява монтирането на камъка и довършителните операции.	5
6.	Дефинира понятието "иновация", посочва значението на иновациите за развитието на бизнеса, предлага вариант за иновация в конкретната професионална област.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
	ОБЩО:	60

Тема 7. Изработване на кулон с камък.

Свойства на среброто и сребърните сплави. Етапи на леене със стопяеми модели.Свойства на изумруд.Технология на изработването на брилянтна фасета. Монтиране на камъка.

Довършителни операции. Делови взаимоотношения и комуникативна култура. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на среброто и сребърните сплави.	10
2.	Описва свойствата на изумруд.	10
3.	Анализира технологията на изработването на брилянтна фасета.	15
4.	Обяснява етапите на леене със стопяеми модели.	10
5.	Обяснява монтирането на камъка и довършителните операции.	5
6.	Описва процеса на комуникация, посочва основните видове и принципи на комуникация, знае основните бариери пред успешното комуникиране и посочва начините за тяхното преодоляване, познава съвременните форми за усъвършенстване на комуникативните умения.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО :		60

Тема 8. Шлифване на еластична основа.

Видове шлифване на еластична основа-същност. Абразивни материали и инструменти за шлифване на еластична основа. Организационна форма на бизнеса. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Обяснява същността на операцията шлифване на еластична основа и видовете шлифване на еластична основа.	10
2.	Назовава абразивните материали.	5
3.	Анализира избора на шлифовъчни инструменти за еластична основа.	20
4.	Обяснява действието и работата на машините за шлифване на еластична основа.	10
5.	Обяснява шлифването на еластична основа на криволинейни повърхнини.	5
6.	Изброява субектите на стопанска дейност и описва основните им характеристики, посочва критериите за избор на конкретна правна форма на организация на бизнеса.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО :		60

Тема 9. Кабошонирание на бижутерийни камъни.

Ювелирни камъни за изготвяне на кабошони. Технологична последователност на операциите при изготвяне на кабошони – грубо остъргване, шлифване и полиране. Обработка на звездни камъни и камъни с ефект “котешко око”. Управление на човешките ресурси. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Назовава ювелирни камъни за изготвяне на кабошони.	5
2.	Описва видовете кабошони.	10
3.	Анализира технологичната последователност на операциите при изготвянето на кабошони.	15
4.	Обяснява технологията за изработване на звездни камъни.	10
5.	Обяснява технологията за изработване на камъни с ефект “котешко око”.	10
6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала, изброява стратегиите за развитие на човешкия капитал.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
	ОБЩО:	60

Тема 10. Фасетиране на бижутерийни камъни.

Фасетиране – видове. Избор на материал за фасетиране. Оборудване – фасетираща глава, планшайби, кръгове. Технология на фасетиране.

Делови взаимоотношения и комуникативна култура. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва видовете фасети.	10
2.	Описва материала за изработване на фасети.	5
3.	Обяснява устройството и принципа на действие на фасетираща глава и планшайби.	10
4.	Обяснява технологията на изработването на кръгове с диамантено, пластмасово, дървено, калаено, восъчно покритие.	10
5.	Анализира технологията на обработка на заготовките, залепване и презалепване на камъните.	15
6.	Описва процеса на комуникация, посочва основните видове и принципи на комуникация, знае основните бариери пред успешното комуникиране и посочва начините за тяхното преодоляване, познава съвременните форми за усъвършенстване на комуникативните умения.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
	ОБЩО:	60

Тема 11.Обработване на минералите със стъпаловидна и брилянтна фасета.

Фасетиране на големи, малки и крехки минерали. Ремонт и префасетиране на стените на минерала. Предприемачът - основна фигура в организирането на бизнеса. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Обяснява обработката на минералите за стъпаловидна фасета.	10
2.	Обяснява обработката на минералите за брилянтна фасета.	10
3.	Описва фасетирането на големи минерали.	10
4.	Описва фасетирането на малки и крехки минерали.	10
5.	Обяснява ремонта и префасетирането на минералите.	10
6.	Дефинира понятието предприемач, описва личностните качества на предприемача, знае изискванията за организация на работата в екип, познава основите на ръководната дейност.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО:		60

Тема 12.Изработване на топчета и мъниста.

Избор на материал.Технология за изработване на топчета.Оборудване за изработване на топчета.Технология за изработването на мъниста. Пробиване на топчета и мъниста. Предприемачеството - основа за развитието на дребния и среден бизнес. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Назовава материалите за изготвяне на резба.	5
2.	Описва видовете резба върху камък.	10
3.	Описва видовете гравирание.	10
4.	Анализира технологията на изработването на резба върху камък и гравирание.	15
5.	Обяснява устройството и принципа на действие на оборудването за резба.	10
6.	Характеризира предприемаческата дейност, оценява рисковете от предприемаческата дейност.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО:		60

Тема 13. Специфична обработка на минералите.

Абразивни материали, продължителност на абразивната обработка. Избор на материал за специфична обработка.Технология на последователност на специфичната обработка.Форма, размери и конструкция на барабана.Специфична обработка на определени минерали. Управление на човешките ресурси. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой
----------	-----------------------	-----------------

ред		точки
1.	Описва абразивните материали и продължителността на абразивна обработка.	10
2.	Изброява материала за специфична обработка.	5
3.	Анализира технологичната последователност на специфичната обработка.	15
4.	Описва формата, размерите и конструкцията на барабана.	10
5.	Обяснява специфичната обработка на определени минерали.	10
6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала, изброява стратегиите за развитие на човешкия капитал.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО:		60

Тема 14. Мозайка и инкрустации.

Материал за мозайки. Видове мозайки. Технология за изработване на мозайка и инкрустация. Технология за изработване на флорентинска мозайка. Организационна форма на бизнеса. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Назовава материалите за изготвяне на мозайки.	5
2.	Описва видовете мозайки.	10
3.	Анализира технологията за изработване на мозайка.	15
4.	Обяснява технологията за изработване на инкрустация.	10
5.	Обяснява технологията за изработване на флорентинска мозайка.	15
6.	Изброява субектите на стопанска дейност и описва основните им характеристики, посочва критериите за избор на конкретна правна форма на организация на бизнеса.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО:		60

Тема 15. Обработка на минерали.

Обработка на азурит, аметист, берил, гагат, доломит, опал, перли, слонова кост, родонит, топаз, халцедон. Управление на човешките ресурси. Здравословни и безопасни условия на труд.

№ по ред	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на : азурит, аметист, берил, гагат, доломит.	5
2.	Описва свойствата на : опал, перли, слонова	5

3.	кост, родонит, топаз, халцедон. Обяснява обработката на : азурит, аметист, берил, гагат, доломит.	10
4.	Обяснява обработката на: опал, перли, слонова кост, родонит, топаз, халцедон.	10
5.	Обобщава начина на обработка на минералите.	20
6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала, изброява стратегиите за развитие на човешкия капитал.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
ОБЩО:		60

Използвана литература :

1. Дронова, Нона :Ювелирные изделия, Москва 1996 г.
2. Мърков, Никола:Технология за обработване на скално-облицовъчни материали,1993 г.
3. Синкенкес, Дж.:Руководство по обработке драгоценных и поделочных камней,1998 г.
4. Селиванкин, С. и колектив,:Технология ювелирного производства,1978 г.
5. Телесов, М., В.Ветров,.:Изготовление и ремонт ювелирных изделий, 1986 г.
6. Тойбол, Карел: Ювелирное дело,1982 г.

VII.СЪДЪРЖАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

Провежда се чрез изпълнение от учениците на индивидуални практически задания на основата на професионалните компетенции.Индивидуалните изпитни задания се разработват от всяко училище.

В деня на изпита всеки ученик изтегля изпитно задание, включващо конкретна задача за изпълнение и критерии за оценяването ѝ.

Критериите за оценяване на всяко индивидуално изпитно задание се разработват на основата на единни национални критерии, заложен в изпитната програма.

Държавният изпит по практика на професията се състои от две части:

Приложно-теоретична част – учениците самостоятелно и с помощта на справочна литература :

- избират материали,необходими за изработването на изделието;
- подготвят необходимата технологична документация за изработване на изделието съобразно заданието;
- избират и подготвят необходимите машини и инструменти;
- избират измервателни инструменти.

Практическа част / - учениците самостоятелно:

- изработват изделието по данните от приложно- теоретичната част на заданието.

ЕДИННИ НАЦИОНАЛНИ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИНДИВИДУАЛНОТО ПРАКТИЧЕСКО ЗАДАНИЕ

Табл.№3

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Максимален брой точки
1.	Избор на материали , инструменти , машини и съоръжения	1.1.Правилно избира необходимите материали , инструменти , машини и съоръжения 1.2.Правилно подготвя за работа избраните машини 1.3.Правилно избира и използва подходящите измервателни инструменти	5
2.	Спазване на технологичната последователност	2.1.Аргументира технологичната последователност на изработване на изделието. 2.2.Спазва определената технологична последователност и изработва ювелирното изделие .	15
3.	Качество на извършената работа	3.1.Съответствие на всяка завършена операция съгласно технологията. 3.2.Изпълнение на задачата в срок.	10
4.	Ефективна организация на работното място.	4.1.Правилно подреждане на работното място. 4.2.Целесъобразно и икономично използване на материалите. 4.3.Работа с равномерен темп.	10
5.	Самоконтрол и самопроверка при изпълнение.	5.1.Извършва самоконтрол и самопроверка при изработването на ювелирното изделие. 5.2.Оценка на резултатите .	15
6.	Спазване на здравословни и безопасни условия на труд .	6.1 Правилно избира и използва лични предпазни средства. 6.2.Употребява средствата на труда по безопасен начин. 6.3.Разпознава опасни ситуации и реагира адекватно.	5
ОБЩО:			60

VIII.СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

1.Системата за оценяване на държавния изпит за придобиване на професионална квалификация е точкова.Максималният брой точки за всяка изпитна тема и за всяко индивидуално практическо задание е 60.

2.Оценяването на разработените от учениците изпитни теми се извършва по критериите, определени в изпитната програма след всяка тема.

3.Оценяването на индивидуалните практически задания се извършва на основата на единни национални критерии, определени в изпитната програма и конкретизирани във всяко индивидуално практическо задание.

4.Всеки член на изпитната комисия, включително председателят, преглежда и оценява писмените работи и индивидуалните практически задания и вписва определения от него брой точки в индивидуален протокол.

5.Реалният брой точки от държавния изпит по теория и практика на професията се изчислява като средноаритметичен с точност до 0,01 от точките на всички членове на съответната изпитна комисия.

6. На всяка писмена работа се поставя рецензия и реалният брой точки, с които тя е оценена и се подписва от всички членове на комисията.

7. В индивидуалните практически задания се изписва реалният брой точки, под които се подписват всички членове на комисията.

8. Цифровата оценка с точност до 0,01 от държавните изпити по теория и практика на професията се изчислява по формулата :

9.ЦИФРОВА ОЦЕНКА = 0,1 X РЕАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ

10. Цифровите оценки се вписват в протоколите за резултатите от държавния изпит по теория на професията и от държавния изпит по практика на професията.

11. Цифровите оценки се обявяват най-късно до пет дни след приключване на изпитите.

Авторски колектив: инж. Надя Налбантова, инж. Златка Бобчева,
инж. Валерия Кирякова

ПРИМЕРНО ЗАДАНИЕ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

Утвърдил:

Директор :

На .....

Ученик от.....клас , сесия..... учебна.....година

начален час :..... край на изпита:.....

ТЕМА : Изработване на пръстен с камък тип “Кабошон”.

I. Да се представи на изпитната комисия изработено изделие и протокол за изпълнение на практическото задание.

II. Критерии за оценяване на резултатите.

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Максимален брой точки
1.	Избор на материали , инструменти , машини и съоръжения.	1.1.Правилно преценява и избира необходимите материали , инструменти , машини и съоръжения.	5
2.	Спазване на технологичната последователност.	2.1.Аргументира избраната технология и я спазва при изработването на пръстена. 2.2. Аргументира избраната технология за обработване на камък тип “кабошон”и я прилага . 2.3.Монтира обработения камък върху пръстена.Довършителни операции.	5 5 5
3.	Качество на извършената работа.	3.1.Съответствие на всяка завършена операция съгласно технологията. 3.2.Изпълнение на задачата в срок.	10
4.	Ефективна организация на работното място.	4.1.Подреденост на работното място. 4.2.Целесъобразно и икономично използване на материалите. 4.3.Работа с равномерен темп.	10
5.	Самоконтрол и самопроверка при изпълнение.	5.1. Самоконтрол и самопроверка на получения пръстен . 5.2. Самоконтрол и самопроверка на обработения минерал. 5.3.Коментира причините за допуснатите грешки. 5.4.Обобщава и оценява резултатите от извършената дейност.	15
6.	Спазване на здравословни и безопасни условия на труд.	6.1.Правилно избира и използва лични предпазни средства 6.2.Употребява средствата на труда по безопасен начин 6.3.Разпознава опасни ситуации и реагира	5

РЕАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ:.....

ИЗПИТНА КОМИСИЯ:

Председател:.....

Членове: 1.....

2.....

Забележка:

1. Всяко училище конкретизира критериите до измерими показатели в съответствие със заданията, които предоставя на учениците.
2. При нарушаване правилата за здравословна и безопасна работа в който и да е момент задачата се счита за неизпълнена.
3. При неизпълнение на заданието в срок се оценява извършената до момента работа.

Утвърдил:

Директор:

ПРОТОКОЛ

За изпълнение на практическо задание № .....

За специалност: Ювелир

Получих заданието на дата.....

Начален час: .....

Подпис: .....

За изпълнение на заданието
получих.....
.....
.....

ЗАДАНИЕТО ВКЛЮЧВА :

I. Аргументиране на технологичната последователност за изработване на изделието.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

II. Аргументиране на технологичната последователност за изработване на бижутерийния камък.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

III. Описване на необходимите инструменти, пособия и материали.

.....
.....
.....
.....

.....
.....
IV. Описване на необходимите изисквания за здравословни и безопасни условия на труд
.....
.....
.....

След изпълнение на заданието предавам на изпитната комисия изработено изделие , отпадък и протокол.

Ученик:.....

Изпитна комисия:

Председател:.....

Членове:1. ....

2. ....